

Αθήνα, 10-06-2020

ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Αριθ. πρωτ.: Γ/ΕΞ/3997/10-06-2020

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Α Π Ο Φ Α Σ Η 10/2020

(Τμήμα)

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνεδρίασε σε σύνθεση Τμήματος στην έδρα της την 29-01-2020 μετά από πρόσκληση του Προέδρου της, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρέστησαν οι Γεώργιος Μπατζαλέξης, Αναπληρωτής Πρόεδρος, κωλυμένου του Προέδρου της Αρχής Κωνσταντίνου Μενουδάκου, και τα αναπληρωματικά μέλη Γρηγόριος Τσόλιας και Εμμανουήλ Δημογεροντάκης, ως εισηγητής, σε αντικατάσταση των τακτικών μελών Χαράλαμπου Ανθόπουλου και Ελένης Μαρτσούκου αντίστοιχα, οι οποίοι, αν και εκλήθησαν νομίμως εγγράφως δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος. Δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος, αν και εκλήθησαν νομίμως εγγράφως το τακτικό μέλος Κωνσταντίνος Λαμπρινουδάκης και το αναπληρωματικό του Ευάγγελος Παπακωνσταντίνου. Στη συνεδρίαση παρέστησαν, με εντολή του Προέδρου, οι Κωνσταντίνος Λιμνιώτης και Γεωργία Παναγοπούλου, ειδικοί επιστήμονες – ελεγκτές ως βοηθοί εισηγητή και η Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου, υπάλληλος του τμήματος διοικητικών υποθέσεων της Αρχής, ως γραμματέας.

Η Αρχή έλαβε υπόψη της τα ακόλουθα:

Υποβλήθηκαν στην Αρχή οι υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/4728/04-07-2019 και Γ/ΕΙΣ/4786/05-07-2019 καταγγελίες (εφεξής, α' και β' καταγγελία αντιστοίχως), οι

οποίες αφορούν λήψη αζήτητης πολιτικής επικοινωνίας από την Α για προώθηση της υποψηφιότητας της τελευταίας στις βουλευτικές εκλογές.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την ως άνω αναφερόμενη α' καταγγελία, η καταγγέλλουσα έλαβε στις ..., στην ηλεκτρονική της διεύθυνση μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από την καταγγελλόμενη, το οποίο ήταν πολιτικού χαρακτήρα για σκοπούς προώθησης της ως άνω υποψηφιότητάς της για τις επικείμενες, κατά την επίμαχη περίοδο, βουλευτικές εκλογές της 7^{ης} Ιουλίου 2019, χωρίς – όπως ισχυρίζεται η καταγγέλλουσα – να έχει οποιαδήποτε προηγούμενη σχέση μαζί της.

Αντίστοιχα, σύμφωνα με την ως άνω αναφερόμενη β' καταγγελία, η καταγγέλλουσα έλαβε στις ..., ... και ..., στον τηλεφωνικό της αριθμό, σύντομα γραπτά μηνύματα (SMS) προωθητικού χαρακτήρα εν όψει της ανωτέρω υποψηφιότητας της καταγγελλομένης (ως αποστολέας των μηνυμάτων εμφανιζόταν το επώνυμο της καταγγελλομένης με λατινικούς χαρακτήρες), χωρίς να έχει – όπως ισχυρίζεται η καταγγέλλουσα – καμία προηγούμενη σχέση μαζί της. Περαιτέρω, από τα επισυναπτόμενα αρχεία της καταγγελίας (δείγματα οθόνης τα οποία αποτυπώνουν τα εν λόγω σύντομα γραπτά μηνύματα), η καταγγέλλουσα, μετά τη λήψη του δεύτερου μηνύματος, ζήτησε να μη δέχεται άλλα μηνύματα, απαντώντας στο εν λόγω μήνυμα, αλλά ακολούθησε τρίτο μήνυμα μετά από είκοσι (20) λεπτά. Όπως αναφέρει επίσης η καταγγέλλουσα, δεν υπήρχε δυνατότητα διαγραφής του τηλεφωνικού της αριθμού από τις λίστες που κατέχει η καταγγελλομένη, ενώ δεν εμφανιζόταν και ο τηλεφωνικός αριθμός της καταγγελλομένης στα μηνύματα που έλαβε.

Η Αρχή, στο πλαίσιο εξέτασης των εν λόγω καταγγελιών, απέστειλε στην καταγγελλόμενη το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/4728-1/26-07-2019 έγγραφο με το οποίο ζητούσε τις απόψεις της επί των καταγγελλομένων, λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές που έχει εκδώσει η Αρχή για την πολιτική επικοινωνία. Η Αρχή επίσης ενημέρωσε σχετικώς τις καταγγέλλουσες ξεχωριστά, με τα υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/4728-2/30-07-2019 και Γ/ΕΞ/4786-1/30-07-2019 έγγραφα αντίστοιχα. Η καταγγελλόμενη απάντησε στην Αρχή με το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/5957/02-09-2019 έγγραφο, στο οποίο αναφέρει τα εξής:

- 1) Είναι δικηγόρος με μακρά θητεία στα Δ.Σ του ..., και κάτοχος σχετικών με το δικηγορικό λειτούργημα θέσεων ευθύνης. Λόγω των θέσεων που κατείχε,

ενημέρωνε συχνά με μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου τους συναδέλφους της για συνδικαλιστικές, επιστημονικές και άλλες εξελίξεις, έχοντας προσωπικό κατάλογο με στοιχεία επικοινωνίας τους. Όπως αναφέρει, ποτέ δεν διαμαρτυρήθηκε κανείς – αντιθέτως, είχε εισπράξει θετική ανταπόκριση και από συναδέλφους οι οποίοι ενδεχομένως δεν την ψήφιζαν.

- 2) Τα στοιχεία των καταγγελλουσών, οι οποίες είναι συνάδελφοί της δικηγόροι, υπήρχαν στον προσωπικό της κατάλογο συναδέλφων. Μετά από τόσα χρόνια, δεν είναι σε θέση να γνωρίζει με ποια συγκεκριμένη αφορμή απέκτησε τα στοιχεία τους. Αναφέρει επίσης ότι τα στοιχεία των καταγγελλουσών είναι δημόσια προσβάσιμα μέσω της διαδικτυακής πύλης της Ευρωπαϊκής Ένωσης «e-justice/Εξεύρεση δικηγόρου». Για την ως άνω αναφερόμενη α' καταγγελία, αναφέρει ότι η καταγγέλλουσα δεν ενεργοποίησε, στο μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που έλαβε, την επιλογή διαγραφής της από τον κατάλογο αποδεκτών. Ως προς την άνω αναφερόμενη β' καταγγελία, αναφέρει ότι δεν υπήρχε τεχνική δυνατότητα να προβλέπεται απαντητικό μήνυμα διαγραφής μηνυμάτων, οπότε και η απάντηση που έστειλε η καταγγέλλουσα δεν ελήφθη ποτέ.

Περαιτέρω, η καταγγελλόμενη αναφέρει ότι στο άρθ. 11 παρ. 1 και 3 του ν. 3471/2006 δεν γίνεται αναφορά σε sms παρά μόνο σε ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ενώ επίσης ο κατάλογος συνδρομητών του άρθ. 11 παρ. 2 του ν. 3471/2006 αφορά μόνο τηλεφωνικές κλήσεις, όπως ρητά αναφέρεται εκεί αλλά και της υπέδειξε και η εταιρεία αποστολής sms στην οποία είχε αποτανθεί. Η καταγγελλόμενη τέλος αναφέρει ότι θεωρεί την εν λόγω ενέργειά της ότι ήταν ενταγμένη στο πλαίσιο μιας παραδεκτής συναδελφικής ενημέρωσης, ότι δεν υπήρξε ενοχλητική για τις καταγγέλλουσες και ότι δεν τους προκάλεσε καμία ζημία.

Στη συνέχεια, η Αρχή κάλεσε με το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΞ/4728-3/12-09-2019 έγγραφο καταγγελλόμενη σε ακρόαση, κατά τη διάρκεια της οποίας θα συζητηθούν οι α' και β' καταγγελίες καθώς και η γενική πρακτική που ακολουθήθηκε για την επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα με ηλεκτρονικά μέσα. Στην εν λόγω συνεδρίαση παρέστη η καταγγελλόμενη, η οποία εξέθεσε τις απόψεις της και ακολούθως υπέβαλε, εντός της ταχθείσης προθεσμίας, το

υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/6777/08-10-2019 υπόμνημα. Στο εν λόγω υπόμνημα, αναφέρονται τα εξής:

- 1) Οι καταγγελίες των συναδέλφων της είναι – κατά τους ισχυρισμούς της καταγγελλομένης – ανυπόστατες διότι δεν φέρουν υπογραφή, η οποία είναι αναγκαία για το κύρος ενός εγγράφου. Επίσης, ισχυρίζεται ότι οι καταγγελίες πάσχουν από αοριστία, διότι δεν αναφέρουν το κείμενο ηλεκτρονικού μηνύματος ή σύντομου γραπτού μηνύματος αντίστοιχα τα οποία αφορούν (για την περίπτωση της α' καταγγελίας αναφέρει ότι το μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ήταν επικολλημένο ως εικόνα (screenshot) από την οθόνη, χωρίς η ίδια να έχει πρόσβαση στο μήνυμα, ενώ για την περίπτωση της β' καταγγελίας αναφέρει ότι δεν έλαβε συνημμένο αρχείο με το περιεχόμενο του μηνύματος).
- 2) Κατά τους ισχυρισμούς της καταγγελλόμενης, το υποκείμενο των δεδομένων πρέπει πρώτα να προσφύγει στον υπεύθυνο επεξεργασίας και μόνο αν δεν ικανοποιηθεί να προσφύγει στην Αρχή. Αναφέρει δε σχετικώς και την Απόφαση 51/2018 της Αρχής, με την επισήμανση ότι στην εν λόγω Απόφαση γίνεται μνεία στη διαδικασία άσκησης δικαιωμάτων προς τον υπεύθυνο επεξεργασίας ως αναγκαία προϋπόθεση μεταγενέστερης καταγγελίας/προσφυγής στην Αρχή. Στις συγκεκριμένες περιπτώσεις, κατά την καταγγελλόμενη, τα υποκείμενα των δεδομένων (οι καταγγέλλουσες) δεν απευθύνθηκαν προς την ίδια πριν προσφύγουν στην Αρχή, αφού από τον φάκελο της υπόθεσης δεν προκύπτει καμία σχετική επικοινωνία.
- 3) Δεδομένου ότι ήταν η πρώτη φορά στην οποία ήταν υποψήφια σε βουλευτικές εκλογές, η εν λόγω ενημέρωση που παρείχε ήταν υπομνηστική της συνδικαλιστικής της παρουσίας στον ..., με απλή πληροφόρηση για την υποψηφιότητά της. Δεδομένου δε ότι τα μηνύματα έχουν κόστος, απέστειλε σχετική ενημέρωση μόνο προς συναδέλφους της και φίλους.
- 4) Διέθετε τα στοιχεία επικοινωνίας των καταγγελλουσών συναδέλφων της στον προσωπικό της κατάλογο από τη συνδικαλιστική της δράση. Αντίστοιχα είχε ενημερώσει για την υποψηφιότητά της για τις Ευρωεκλογές του 2014, χωρίς να έχει δεχτεί κανένα παράπονο.

- 5) Από τα ανωτέρω, η καταγγελλόμενη αναφέρει ότι συνέτρεχε στην περίπτωση της η εξαίρεση του άρθρου 11 παρ. 3 του ν. 3471/200, αναφορικά με τη λήψη προηγούμενης ρητής συγκατάθεσης.
- 6) Στην περίπτωση της α' καταγγελίας, το μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου εμπειρείχε πρόβλεψη διαγραφής του αποδέκτη, της οποίας δεν έκανε χρήση η καταγγέλλουσα. Επίσης, στην περίπτωση της β' καταγγελίας, η αρμόδια εταιρεία την ενημέρωσε ότι η σχετική δυνατότητα διαγραφής δεν ήταν τεχνικά δυνατή. Η καταγγέλλουσα αναφέρει ότι δεν γνώριζε ότι η διάταξη του άρθρου 11 παρ. 3 καλύπτει και την περίπτωση σύντομων γραπτών μηνυμάτων (SMS), καθώς αυτό προϋποθέτει ειδική ενασχόληση με το ζήτημα. Αναφέρει σχετικώς ότι, σε κάθε περίπτωση, ο αριθμός του τηλεφώνου της ήταν διαθέσιμος στην καταγγέλλουσα.

Η Αρχή, μετά από εξέταση των στοιχείων του φακέλου, την ακροαματική διαδικασία και αφού άκουσε τον εισηγητή και τους βοηθούς εισηγητή, οι οποίοι αποχώρησαν μετά τη συζήτηση της υπόθεσης και πριν από τη διάσκεψη και τη λήψη απόφασης, μετά από διεξοδική συζήτηση

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. Σύμφωνα με το άρθ. 4 στοιχ. 7 του Γενικού Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (εφεξής, Κανονισμός), ο οποίος είναι σε εφαρμογή από τις 25 Μαΐου 2018, ως υπεύθυνος επεξεργασίας ορίζεται *«το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»*.
2. Το ζήτημα, της πραγματοποίησης μη ζητηθεισών επικοινωνιών με οποιοδήποτε μέσο ηλεκτρονικής επικοινωνίας, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, για σκοπούς απευθείας εμπορικής προώθησης προϊόντων ή υπηρεσιών και για κάθε είδους διαφημιστικούς σκοπούς, ρυθμίζεται στο άρθρο 11 του ν. 3471/2006 για την προστασία προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, μία τέτοια επικοινωνία επιτρέπεται μόνο εφόσον ο συνδρομητής συγκατατεθεί εκ των προτέρων ρητώς. Κατ' εξαίρεση, σύμφωνα με το άρθ. 11 παρ. 3 του ν. 3471/2006, τα στοιχεία επαφής ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που αποκτήθηκαν νομίμως, στο πλαίσιο της πώλησης προϊόντων ή υπηρεσιών ή άλλης συναλλαγής, μπορούν να χρησιμοποιούνται για την απευθείας προώθηση παρόμοιων προϊόντων ή υπηρεσιών του προμηθευτή ή για την εξυπηρέτηση παρόμοιων σκοπών, ακόμη και όταν ο αποδέκτης του μηνύματος δεν έχει δώσει εκ των προτέρων τη συγκατάθεσή του, υπό την προϋπόθεση ότι του παρέχεται κατά τρόπο σαφή και ευδιάκριτο η δυνατότητα να αντιτάσσεται, με εύκολο τρόπο και δωρεάν, στη συλλογή και χρησιμοποίηση των ηλεκτρονικών του στοιχείων και αυτό κατά τη συλλογή των στοιχείων επαφής, καθώς και σε κάθε μήνυμα, σε περίπτωση που ο χρήστης αρχικά δεν είχε διαφωνήσει σε αυτή τη χρήση.

3. Ειδικά για την πολιτική επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικών μέσων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση και σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Αρχής σχετικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων με σκοπό την επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα, λαμβάνοντας υπόψη τόσο το άρθρο 11 του ν. 3471/2006, όσο και την Οδηγία 1/2010 της Αρχής για την πολιτική επικοινωνία αλλά και τον Γενικό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ο οποίος είναι σε εφαρμογή από τις 25 Μαΐου 2018, ισχύουν τα εξής:

Η πολιτική επικοινωνία¹ ενδιαφέρει από την άποψη της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, πραγματοποιείται σε οποιαδήποτε χρονική περίοδο, προεκλογική ή μη, από πολιτικά κόμματα, βουλευτές, ευρωβουλευτές, παρατάξεις και κατόχους αιρετών θέσεων στην τοπική αυτοδιοίκηση ή υποψηφίους στις βουλευτικές εκλογές, τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα πρόσωπα αυτά καθίστανται υπεύθυνοι επεξεργασίας, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679, άρθρο 4, στοιχ. 7) εφόσον ορίζουν τον σκοπό και τον τρόπο της επεξεργασίας. Για παράδειγμα, όταν οι βουλευτές ή οι υποψήφιοι βουλευτές λαμβάνουν δεδομένα από τα πολιτικά κόμματα και τα επεξεργάζονται για προσωπική τους πολιτική επικοινωνία, καθίστανται και αυτοί

---

¹ Βλέπε ορισμό στο άρθρο 1 παρ. 2 της οδηγίας 1/2010 της Αρχής

υπεύθυνοι επεξεργασίας. Με την ιδιότητα αυτή και με βάση την αρχή της λογοδοσίας² πρέπει να είναι σε θέση να αποδεικνύουν την τήρηση των υποχρεώσεών τους και των κανόνων επεξεργασίας.

4. Όταν η πολιτική επικοινωνία πραγματοποιείται με χρήση ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, μέσω δημοσίων δικτύων επικοινωνίας, όπως είναι η περίπτωση μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), η επικοινωνία προϋποθέτει, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 1 ν. 3471/2006, όπως ισχύει, την προηγούμενη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου, όπως ισχύει. Επισημαίνεται επίσης ότι σύντομα γραπτά μηνύματα (SMS) αποτελούν επίσης μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σύμφωνα με τους ορισμούς του ν. 3471/2006 και της Οδηγίας 2002/58/EK.

5. Επιτρέπεται η πολιτική επικοινωνία με χρήση ηλεκτρονικών μέσων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων μόνο εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

(α) Τα στοιχεία επικοινωνίας έχουν αποκτηθεί νομίμως στο πλαίσιο προηγούμενης, παρόμοιας επαφής με τα υποκείμενα των δεδομένων, και το υποκείμενο κατά τη συλλογή των δεδομένων ενημερώθηκε για τη χρήση τους με σκοπό την πολιτική επικοινωνία, του δόθηκε η δυνατότητα να εκφράσει αντίρρηση για αυτή τη χρήση αλλά δεν την εξέφρασε. Η προηγούμενη επαφή δεν είναι απαραίτητο να έχει αμιγώς πολιτικό χαρακτήρα, π.χ. είναι νόμιμη η αποστολή μηνυμάτων όταν τα στοιχεία ηλεκτρονικού ταχυδρομείου συλλέχθηκαν στο πλαίσιο προηγούμενης πρόσκλησης για συμμετοχή σε κάποια εκδήλωση ή δράση, ανεξαρτήτως του πολιτικού χαρακτήρα της. Αντιθέτως, δεν θεωρείται ότι συνιστά παρόμοια επαφή και δεν είναι νόμιμη η χρήση των ηλεκτρονικών στοιχείων επικοινωνίας προς τον σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας όταν τα στοιχεία αυτά αποκτήθηκαν στο πλαίσιο επαγγελματικής σχέσης, όπως για παράδειγμα η χρήση του αρχείου πελατών από υποψήφιο βουλευτή. (β) Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων τη

---

² Όπως ορίζεται στο άρθρο 5 παρ. 2 του ΓΚΠΔ

δυνατότητα να ασκεί το δικαίωμα αντίρρησης με τρόπο εύκολο και σαφή, και αυτό σε κάθε μήνυμα πολιτικής επικοινωνίας. Σε κάθε επικοινωνία απαιτείται να αναφέρεται ευδιάκριτα και σαφώς η ταυτότητα του αποστολέα ή του προσώπου προς όφελος του οποίου αποστέλλεται το μήνυμα, καθώς επίσης και μια έγκυρη διεύθυνση στην οποία ο αποδέκτης του μηνύματος μπορεί να ζητεί τον τερματισμό της επικοινωνίας.

6. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η καταγγελλομένη, βάσει των ανωτέρω, πραγματοποίησε, ως υπεύθυνος επεξεργασίας, πολιτική επικοινωνία με αποστολή τόσο μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) όσο και σύντομων γραπτών μηνυμάτων (SMS). Ως εκ τούτου, η νομιμότητα της αποστολής εξασφαλίζεται μόνο εάν έχουν τηρηθεί τα αναφερόμενα στις ανωτέρω Σκέψεις 4, 5. Από τις απαντήσεις του υπευθύνου επεξεργασίας προκύπτουν τα εξής:

7. Ο ισχυρισμός του υπευθύνου επεξεργασίας περί μη παραδεκτών προσφυγών προβάλλεται αλυσιτελώς, καθώς δεν αμφισβητείται η αποστολή των συγκεκριμένων μηνυμάτων. Σε κάθε περίπτωση, η Αρχή εξετάζει καταγγελίες που υποβάλλονται ηλεκτρονικά, χωρίς να απαιτείται να είναι ιδιοχείρως ή ψηφιακά υπογεγραμμένες. Εξάλλου, ανεξαρτήτως της κάθε μεμονωμένης καταγγελίας, η Αρχή διατηρεί τη δυνατότητα να εξετάσει αυτεπαγγέλτως την τήρηση της νομοθεσίας περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (νόμος 4624/19 αρ. 13 παρ. η). Για αυτό και η Αρχή εξέτασε τη γενική πρακτική που ακολουθήθηκε κατά τη χρήση μέσων ηλεκτρονικής επικοινωνίας, πέραν των συγκεκριμένων καταγγελιών.

8. Ως προς το ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν είχε πρόσβαση, από τις καταγγελίες που του διαβίβασε η Αρχή, στο περιεχόμενο των εν λόγω μηνυμάτων όπως αυτά περιγράφονται στις καταγγελίες, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα εξής: :i) Ο υπεύθυνος επεξεργασίας είχε σαφώς την ευχέρεια να ζητήσει από την Αρχή να του αποστείλει τις εν λόγω καταγγελίες σε μορφή τέτοια ώστε να έχει πρόσβαση στα εν λόγω μηνύματα. ii) Ο υπεύθυνος επεξεργασίας ήδη απάντησε αρχικώς επί των καταγγελιών τις οποίες έλαβε με το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΞ/4728-1/26-07-2019 έγγραφο της Αρχής, χωρίς να αναφέρει ότι δεν γνωρίζει το περιεχόμενο των μηνυμάτων, iii) Στην περίπτωση της α' καταγγελίας, το έντυπο της καταγγελίας

ανέφερε την ηλεκτρονική διεύθυνση της καταγγέλλουσας. Μάλιστα, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ανέφερε σχετικά ότι η καταγγέλλουσα δεν ενεργοποίησε την επιλογή διαγραφής της από τον κατάλογο αποδεκτών – συνεπώς διερεύνησε την καταγγελία με βάση την ηλεκτρονική διεύθυνση της καταγγέλλουσας. Στην περίπτωση της β' καταγγελίας, το έντυπο της καταγγελίας ανέφερε τόσο τον αριθμό τηλεφώνου της καταγγέλλουσας στον οποίο έγινε η αποστολή των SMS, όσο και τις ακριβείς ημερομηνίες και ώρες που έγινε λήψη τριών (3) SMS. Άρα, από τα ανωτέρω συνάγεται ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας είχε κάθε ευχέρεια στο να αποκτήσει πρόσβαση στα μηνύματα που αφορούν οι καταγγελίες – τόσο με βάση τα δικά του αρχεία - όσο και μέσω της Αρχής. Σε κάθε δε περίπτωση, ήδη αρχικώς παρείχε τις απόψεις του επ' αυτών, χωρίς να θέσει ζήτημα μη σαφήνειάς τους. Συνεπώς, ο εν λόγω ισχυρισμός δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

- 9.** Αναφορικά με τον ισχυρισμό του υπευθύνου επεξεργασίας ότι το υποκείμενο των δεδομένων πρέπει πρώτα να προσφύγει στον υπεύθυνο επεξεργασίας και μόνο αν δεν ικανοποιηθεί να προσφύγει στην Αρχή, επισημαίνεται ότι η παραβίαση έχει ήδη τελεσθεί με την αποστολή του μηνύματος (είτε πρόκειται για e-mail είτε για SMS), ανεξαρτήτως της άσκησης ή μη εκ των υστέρων των δικαιωμάτων του υποκειμένου ενώπιον του υπευθύνου επεξεργασίας. Σε κάθε περίπτωση δεν αποτελεί προϋπόθεση για την καταγγελία στην Αρχή, η προηγούμενη άσκηση δικαιώματος ενώπιον του υπευθύνου επεξεργασίας. Συναφώς, επισημαίνεται ότι η Απόφαση 51/2018 την οποία επικαλείται ο υπεύθυνος επεξεργασίας, προς επίρρωση του ισχυρισμού του, δεν αναφέρει σε κανένα σημείο του σκεπτικού της κάτι τέτοιο.
- 10.** Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν είχε λάβει προηγούμενες συγκαταθέσεις των ατόμων στα οποία απέστειλε μηνύματα πολιτικής επικοινωνίας. Επίσης, τα στοιχεία επικοινωνίας των παραληπτών των μηνυμάτων δεν είχαν περιέλθει στην κατοχή του στο πλαίσιο προηγούμενης παρόμοιας επαφής μαζί τους. Αντιθέτως, τα προσωπικά τους στοιχεία αποκτήθηκαν στο πλαίσιο προηγούμενης συνδικαλιστικής δράσης, η οποία δεν σχετίζεται με τη συγκεκριμένη πολιτική δραστηριότητα του υπευθύνου επεξεργασίας.

11. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν προσδιόρισε στην Αρχή τον ακριβή αριθμό των μηνυμάτων τα οποία εστάλησαν. Σχετικώς, αναφέρει μόνο ότι απέστειλε προς συναδέλφους του και φίλους, λόγω του κόστους αυτών.
12. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας παρείχε στο υποκείμενο των δεδομένων, για την περίπτωση μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, τη δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμα εναντίωσης με τρόπο εύκολο και σαφή. Ωστόσο, δεν παρείχε αυτή τη δυνατότητα για την περίπτωση σύντομων γραπτών μηνυμάτων (SMS).
13. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας, και λόγω επαγγελματικής ιδιότητας, είχε πλήρη γνώση του ισχύοντος νομικού πλαισίου για την πολιτική επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα και τις κατευθυντήριες γραμμές της Αρχής που είχαν δημοσιευτεί και αποσταλεί στα πολιτικά κόμματα ήδη από τις αρχές Απριλίου 2019.
14. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας συνεργάστηκε με την Αρχή απαντώντας χωρίς καθυστέρηση στα έγγραφα για διευκρινίσεις, παρέχοντας τις πληροφορίες που ζητήθηκαν και κατά τη συνεδρίαση της Αρχής και στο υπόμνημα που κατέθεσε.
15. Δεν έχει επιβληθεί στο παρελθόν διοικητική κύρωση στον υπεύθυνο επεξεργασίας από την Αρχή.

Βάσει των ανωτέρω, η Αρχή κρίνει ότι, λαμβάνοντας υπόψη και το άρθρο 13 του ν. 3471/2006, συντρέχουν οι προϋποθέσεις επιβολής σε βάρος του της κατ' άρθρο 21 παρ. 1 στοιχ. β' του ν. 2472/1997 διοικητικής κύρωσης, που αναφέρεται στο διατακτικό της παρούσας, η οποία κρίνεται ανάλογη με τη βαρύτητα της παραβάσεως.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα:

Επιβάλλει, με βάση τα άρθρα 19 παρ. 1 στοιχ. στ' και 21 του ν. 2472/1997 και 13 παρ. 1 και 4 του ν. 3471/2006, στην Α το αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό διοικητικό χρηματικό πρόστιμο που αρμόζει στη συγκεκριμένη

περίπτωση σύμφωνα με τις ειδικότερες περιστάσεις αυτής, ύψους τριών χιλιάδων ευρώ (3.000,00) ευρώ, για τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβιάσεις του άρθρου 11 του ν. 3471/2006.

Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Γεώργιος Μπατζαλέξης

Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου